

Varga László

∴ Nyugat-magyarországi Egyetem,
∴ Benedek Elek Pedagógiai Kar, Sopron
∴ laci63@gmail.com

ÚJ PARADIGMÁK: GLOBALIZÁCIÓ ÉS KONSTRUKTIVIZMUS

New Paradigms: Globalisation and Constructivism

A globális és a konstruktív gondolat a nevelésben, a határok (korlátok) nélküli világ eszménye egy újfajta pedagógiai kihívást is jelent: odafigyelés a „másik személyre” és odafigyelés saját felelősségünkre a világban – azért, hogy egy élhetőbb hely legyen Földünk, melyen élünk.

A globalitás elvének óvodai és iskolai gyakorlati alkalmazása még meglehetősen kezdeti stádiumban van hazánkban, ugyanakkor Európában egyre több pedagógus és intézmény vállalkozik a globalitás, a multikulturalitás, a globális problémák gondolkörének az óvoda, iskola világába való beemelésére. A nevelés-oktatás tartalmi modernizációja megkívánja azoknak az ismereteknek, kompetenciáknak és viselkedésbeli jellemzőknek a megtanítását, amelyekre egy gyermeknek a harmadik évezredben szüksége van. Az intézményes nevelés és oktatás tartalmának és módszereinek elő kell segítenie a modernizációs áramlatoknak megfelelő kompetenciák fejlesztését. A globális nevelést úgy is megfogalmazhatnánk, mint a világ újraformálásának speciális módját. A gyermekek csak úgy képesek megérteni a saját, közvetlen világukon belül lezajló változásokat, ha felfogják, hogy a változást hozó tényezők és folyamatok egy dinamikus, sokrétű vilárendszeren belül működnek, melyben a „lokális benne van a globálisban, a globális pedig a lokálisban”. A múlt, jelen és jövő szintén egy dinamikus kapcsolatban érzékelődik. A gyermek új perspektívákkal kerül szemtől szembe, a világ látásának új módjaival, megtanulva azt, hogy élete kibogozhatatlanul összefonódik ezer mérfölddel távolabbi gyermekek és környezetük problémáival, jövőbeli lehetőségeivel, így elkerülhetetlenül elkezd kritikusan vizsgálni saját feltevéseit, perspektíváit, értékeit és viselkedését.

A globális nevelés (SPRING 2008) specifikumát az jelentheti, hogy meg kell tanítani és tanulni, hogyan viselkedjünk, éljünk együtt többféle kultúra hordozóival. Nálunk is már gyermekkorban tudatosá kell tennünk annak természetességét, hogy minden társadalom igen összetett, többféleképpen tagolódik, az emberek pedig egyszerre kötődhetnek az identitás, az azonosság tudat vállalásával is többféle dimenzióhoz. A globális nevelés azt a felfogást állítja középpontjába, hogy a különbözőség normális dolog, másnak lenni természetes. Egy nevelőintézménynek rendelkeznie kell azokkal az eszközökkel, melyekkel formálni tudja az új, fogyasztói társadalom és a média motorja által hajtott világban élő gyermekeket, továbbá különös gondot kell fordítania az érzelmi intelligencia fejlesztésére. A nevelés minősége mindenekelőtt attól függ, hogy a gyermekkel foglalkozó személyek képesek-e megfelelő kapcsolatot kialakítani a gyermekekkel, képesek-e biztonságos, következetes, ér-

zékeny, stimuláló és kielégítő légkört teremteni. Az új típusú, konstruktív nevelői magatartás teret enged a felfedezésnek, a gyermeki szabadságnak, a gyermek így felépíti önmagát, megkonstruálja személyiségét, mely elsősorban nem kívülről irányított folyamat, inkább egy belső építkezés. Célunk az önmagát megteremtő (gyermek) ember felneveléséhez a lehetőségek megadása.

Kulcsszavak: globalizáció és lokalizáció, kooperatív tanulás, kompetencia alapú pedagógia, konstruktív nevelés, élethosszig tartó tanulás, érzelmi intelligencia, projektpedagógia, fenntarthatóságra nevelés, interkulturális nevelés, pedagógiai inklúzió

BEVEZETŐ

A megváltozott globális társadalmi környezet döntő befolyással lesz a gyermekek és fiatalok helyzetére. A globális gondolat az oktatásban, a korlátok nélküli világ eszménye egy újfajta pedagógiai kihívást is jelent: odafigyelés a másik személyre és odafigyelés saját felelősségünkre a világban – azért, hogy egy élhetőbb hely legyen Földünk, melyen élünk. A globalitás elvének iskolai gyakorlati alkalmazása még meglehetősen kezdeti stádiumban van hazánkban, ugyanakkor Európában egyre több tanár és intézmény/iskola vállalkozik a globalitás, a multikulturalitás, a globális problémák és az interkulturalitás gondolkörének az iskola világába való beemelésére.

A globális nevelés, az interkulturális oktatás leginkább nemformális tanulási stílusként és gondolkodási módként arra ösztönzi a benne részt vevő tanulókat, hogy aktív állampolgárként fedezzék fel a kapcsolatokat a helyi, regionális és globális szintek között, és vegyék fel a harcot az egyenlőtlenségekkel szemben. Hangsúlyozza továbbá a társadalom gazdasági, technológiai, szociálpolitikai, demográfiai és kulturális összetevőinek erős egymásrautaltságát. Különös figyelmet kap a globális szolidaritás, a világgal mint összefüggő egésszel való törődés, a kommunikáció és a közös felelősségvállalás kérdése. Az interkulturális nevelés a globalizáció által létrehozott és felismert egyenlőtlenségeket kívánja orvosolni. Az oktatás különböző formáin keresztül a tanulóknak végig kellene gondolniuk az alapvető emberi egyenlőség kérdéseit a különbözőség tekintetében. A globális folyamatok ismerete alapvető, de a tudatosság önmagában mit sem ér, hacsak nem célozzuk meg rajta keresztül az attitűdök és a kompetenciák fejlesztését, hogy a tanulók érzékenyebbekké váljanak, és társadalmi részvételeük növekedhessen. A globális – interkulturális nevelést így is megfogalmazhatnánk: a világ újraformálásának egy speciális módja. Az ilyen típusú nevelést alátámasztó értékek – többek között – az egymásrautaltság, a kooperáció, az aktív állampolgárság, a különbözőség elfogadása, a társadalmi igazságosság, a fenntartható fejlődés és az emberi jogok.

GLOBALIS NEVELÉS

A globális nevelés (Global Education) fogalma az ENSZ 1992-es Rio de Janeiro-i Környezet és Fejlődés világkonferenciáján (KÓRÓDI 2007) jelent meg először, majd 2002 novemberében összeült Maastrichtban a Globális Nevelés kongresszusa (CARVALHO DA SILVA 2008), mely – szem előtt tartva az ENSZ által 2000-ben megfogalmazott millenniumi fejlesztési célokat – megerősítette az Európa Tanácsnak a globális neveléssel kapcsolatos definícióit. Az egyik megközelítés szerint a globális nevelés olyan tanulási forma, amely felnyitja az emberek szemét és értelmét a világ realitásaira, és ráébreszti őket, hogy a nagyobb igazságosság, egyenlőség és a mindenkinek kijáró emberi jogok világára törekedjenek. A globális nevelés magában foglalja többek között a fejlesztési képzést, az emberi jogi képzést, a fenntarthatóságra nevelést, a békére és konfliktusmegelőzésre nevelést, továbbá az interkulturális nevelést és az állampolgársági nevelés globális dimenzióit. A globális nevelés a világfaluvá zsugorodott földkerekségre irányítja a kutatók, pedagógusok figyelmét, a jelen mellett a jövő generációk iránti felelősségre és a világban lévő értékek, szépségek iránti felelősségre nevel.

A globális nevelés célja a tudatosság növelése és annak megértése, hogyan hatnak a globális kérdések az emberek, közösségek és társadalmak mindennapi életére, és hogyan hatunk mi emberek a globális folyamatokra. A globális nevelés az emberek globális kérdésekre irányuló tudatosságának fokozásáról, valamint a különböző országok és világrészek egymásra hatásának megértéséről szól. Főleg arról, hogy mi okozza a fejlődési elmaradásokat, és mire van szükség a fejlődés megfelelő szintű eléréséhez és fenntartásához. Olyan nevelésről van szó, amely gondolkodáson és cselekvésen alapul helyi, valamint globális szinten. Egyfajta aktív tanulási folyamatról beszélhetünk, amely lehetővé teszi, hogy az emberek megértsék a saját életük és a világban élő összes többi ember közötti kapcsolatot egy globalizálódó társadalomban, amely egymásra kölcsönösen ható kultúrák színtere.

A globális nevelés további célja, hogy átfogó oktatást nyújtson minden ember számára; elősegítse a tudatosságot és megértést a fejlődési problémák okaival, valamint a helyi és globális kérdések egymásrahatásával kapcsolatban, támogassa a kultúrák közötti megértést; ösztönözze az egyenlőségen, az igazságosságon és szolidaritáson alapuló szociális változást; továbbá hozzájáruljon a fenntartható fejlődéshez. Tartalma interdiszciplináris, módszertana holisztikus jellegű, a megismerő ember, a megismert világ teljessége jelenik meg benne. A globális nevelés komplex folyamat, a benne résztvevők aktivitásán alapul.

KONSTRUKTÍV ISKOLA – PROCEDURÁLIS TUDÁS

Az Európai Unió oktatással, képzéssel foglalkozó dokumentumainak központi kategóriája a kooperatív tanulás, melynek lényege, hogy a gyermekkortól kezdve egész életen át segítsen mindenkit abban, hogy dinamikus ismereteket szerezhessen a világról, a többi emberről és saját magáról – komoly szemléletváltást tükröz (VÁGÓ 2009). Eszerint ugyanis a tanulásnak nemcsak közösségi céljai vannak, hanem az ember személyes boldogulása mint fő cél is megjelenik ebben a definícióban. Tehát az oktatás – európai dimenziójú – négy alappillére (DELORS 1997) nem lehet más, mint: megtanulni megismerni, megtanulni dolgozni, megtanulni együttműködni másokkal, megtanulni élni. Ehhez még kívánatos hozzátenni: úgy élni, hogy jó érzéssel éljük le az életünket, ha nagy szavakat akarunk használni, akkor azt mondjuk, hogy boldogan élni. A konstruktivista szemléletű tanulás definíciójában az ember a maga egész személyiségével, teljes komplexitásában és teljes közösségi kapcsolatrendszerében jelenik meg, nem pedig egyetlen, ismereteket elsajátító dimenziójában. A kognitív képességek mellett a tanulásban ma már legalább olyan nagy hangsúlyt kap például az érzelmi intelligencia (EQ) és a szociális képességek fejlesztése, az önismeret, az önmagunk kezelésének problémaköre, az egyének közötti kooperáció képességfedezetének megteremtése, mint az írás-olvasás képességének kiművelése.

A gyermekek csak úgy képesek megérteni a saját, közvetlen „világukon” belül lezajló változásokat, ha felfogják, hogy a változást hozó tényezők és folyamatok egy dinamikus, sokrétű világrendszeren belül működnek, melyben a „lokális benne van a globálisban, a globális pedig a lokálisban” (STERLING–COOPER 1992). A múlt, jelen és jövő szintén egy dinamikus kapcsolatban érzékelődik. Bár az iskolázás állítólagos célja az, hogy felkészítse a tanulókat a jövőre, de ez még jórészt mellőzött fókusz az osztálytermek többségében. A jövőt tehát be kell emelni az oktatási folyamat centrumába, hogy a tanulóknak megadasson a lehetőség alternatív, lehetséges, valószínű és preferált jövők tanulmányozására és reflektálására a kooperatív tanulási technikák segítségével. Magyarországon az irányított, normatív, tanításközpontú és a teoretikus tudást preferáló tanulás-szervezési modell, a frontális osztálymunkára épülő tananyag-feldolgozás még mindig elterjedtebb, de már a magyar diákok is igencsak feszegetik a számukra szűkös kereteket, ennek következtében egyre több pedagógus vállalkozik igen kimagasló eredményekkel az osztálytermi munka paradigmátikus átalakítására. Ez is azt mutatja, hogy nem elsősorban a rendszertől, hanem a benne dolgozó pedagógusok, szakemberek felkészültségétől, innovatív, kreatív munkájától függ a magyar nevelési-oktatási rendszer eredményességének javulása.

Többek között a kooperatív tanulási technikák bevezetésétől és alkalmazásától várható a magyar diákok kompetenciaterjesztésének javulása. Ezért az

EU-ban a 2010-ig tartó Lisszaboni Folyamat (KOVÁCS 2004) stratégiai céljai közül az első helyen a tanárok és oktatók képzése áll. A tanárpolitikával foglalkozó munkacsoport hozta létre – 2004-ben – a tanárok képzésére, a tanári képesítésre és kompetenciákra vonatkozó közös európai alapelveket, melyek értelmében a jelen iskola feladata az, hogy a jövőben is hasznosítható tudással rendelkező diákokat képezzen, olyan készségek és képességek birtokába juttassa őket, amelyekkel a XXI. század világában el tudnak igazodni, továbbá a változó munkaerő-piaci igényekhez is képesek legyenek alkalmazkodni. Elengedhetetlen, hogy az iskolákból kikerülő tanulók rendelkezzenek azokkal az alap- és kulcskompetenciákkal, amelyek feltétlenül kellenek ahhoz, hogy az életpályájukat – ha szükséges – tudják módosítani, új ismereteket, készségeket, képességeket legyenek képesek elsajátítani.

Az európaisággal, interkulturalitással kapcsolatos pedagógiai szemlélet, érzékenység és gondolkodásmód kialakulása nélkülözhetetlen feltétele az új típusú nevelői és oktatói magatartásnak. A pedagógiai paradigmaváltás egyik legfőbb letéteményese a pedagógus; a nevelő szakmai tudása, személyisége, az új, megváltozott körülményekhez való kritikus hozzáállása nélkül a pedagógiai praxis reformja nem valósulhat meg. A kooperatív tanulás révén a tanuló új perspektívákkal kerül szemtől szembe, a világ látásának új módjaival, megtanulva azt, hogy élete kibogozhatatlanul összefonódik ezer mérfölddel távolabbi gyermekek és környezetük problémáival és jövőbeli lehetőségeivel, így elkerülhetetlenül elkezd kritikusan vizsgálni saját feltevéseit, perspektíváit, értékeit és viselkedését. Ha a fejlesztést, a környezetet, az emberi jogokat és békét illető kérdések szétválaszthatatlanok a világ színpadán, akkor hasonlóképpen szétválaszthatatlanok az osztályteremben.

INTERKULTURALIZMUS – INKLUZÍV SZEMLELET

A globális és az interkulturális nevelés, az inkluzív pedagógia kifejezések értelemszerűen felvetik azt a megállapítást, mely szerint az olyan kezdeményezések, mint fejlesztés, környezeti és emberi jogok, valamint a különböző kultúrák megismerése, tisztelete, elfogadása és befogadása, a béke oktatása egymást kölcsönösen kiegészítik és kölcsönösen megvilágítják. A posztmodern világ kihívásai mindenütt érzékelhetők. Nézzük erre tanácstalan riadalommal és elutasítással, bosszúsággal, a hagyomány iránti nosztalgiával vagy felháborodással, csak egyet nem tehetünk: azt, hogy szemet hunyva és párbeszéd nélkül fogadjuk e bizonytalan, de már itt kopogtató jövőt. Albert Einstein gondolata jut eszünkbe, a kiváló tudós ezt írja: „Én sohasem aggódom a jövő miatt. Megérkezik az elég gyorsan” (SIMON 2009).

Ami az interkulturális nevelésre irányuló gyakorlati lépéseket illeti, ezekre általában az jellemző, hogy az iskolarendszer vagy iskolai oktatás-nevelés egy-egy elemére irányulnak, csak egy-egy iskolában jelenik meg, egy-egy innovatív pedagógus vagy kisebb tanárcsoport próbálkozik vele. Ez azt jelzi, hogy még nem történt mély változás a 19. században kialakult, az asszimilációt előnyben részesítő oktatáspolitikában és pedagógiában. Az interkulturális nevelés specifikumát az jelentheti, hogy meg kell tanítani és tanulni, hogyan viselkedjünk, éljünk és működjünk együtt többféle kultúra hordozóival. Ebből következik, hogy az interkulturális pedagógia központi fogalmai a kommunikációs készségek, a kommunikatív kompetencia.

Nálunk is már gyermekkorban tudatossá kell tennünk annak természetességét, hogy minden társadalom igen összetett, többféleképpen tagolódik, az emberek pedig egyszerre kötődhetnek az identitás, az azonosságtudat vállalásával is többféle dimenzióhoz. Az interkulturális pedagógia azt a felfogást állítja középpontjába, hogy a különbözőség természetes dolog. Másnak lenni természetes! „...jól ismert, hogy az emberi működésre jellemző a kategóriák létrehozására irányuló késztetés” (BILLÉDI 2008: 7). Ki kellene alakítani azt a szemléletet, hogy az intézmények fogadjanak be minden gyermeket, függetlenül fizikai, értelmi, szociális, érzelmi, nyelvi és egyéb állapotától. Beleértve az akadályozott, hátránnyal küzdő és a tehetséges gyermekeket, az utcagyerekeket és a kiskorú foglalkoztatottakat, a nyelvi, etnikai vagy kulturális kisebbséghez tartozó gyermekeket és más hátrányos helyzetű vagy peremterületeken élő csoportok gyermekeit. Az inkluzív nevelés olyan megközelítésmód, mely arra terjed ki, hogyan lehet előítélet-mentes attitűddel élni, és az oktatási rendszereket úgy átalakítani, hogy választ adjanak a tanulók különbözőségére. A pedagógusok a gyermekcsoport heterogenitásának aspektusairól szerzett ismeretekre építve szereznek kompetenciát az inkluzív nevelési környezet kialakításához. Önélményű tapasztalatokra és a kooperativitásra épülő keretek között ismerik meg az inkluzív pedagógia általános elméleti és konkrét gyakorlati feltételeit, eszközeit egyaránt.

A TANULÁS ÚJ PARADIGMÁI

A digitális pedagógiai térben a magyar iskola a jelenlegi formájában nem mindig alkalmas arra, hogy a tanulók önállóan, tapasztalati úton szerezzenek ismereteket. Esetenként nincs a tanulóknak aktív kapcsolata az őket körülvevő világgal, és kevés a lehetőség a megszerzett ismeretek gyakorlati kipróbálására, a felfedezésre (heurisztikus tanulás), a tanuló alkotóképességének fejlesztésére és a kooperációra. Milyen paradigmaváltás következhet a posztmodern kor fejleményeiből? El kell gondolkodnunk azon, hogy mit tudunk adni tanítványainknak, ha elszállt a zárt rendszerű, távlatosan is érvényes tudás illúziója. El

kell fogadnunk az individualizálódás azon tételét, hogy az egyének a legitimált értékek széles skálájából kell önmaga számára összeállítania saját értékrend-szerét és azonosságtudatát. Az is elgondolkodtató, hogy egyre nagyobb tömegű információ érhető el technikailag egyre könnyebben, de ezzel párhuzamosan jelentősen megnehezedik a bennük való eligazodás. Továbbá meggyőződésünk, hogy a negatív társadalmi folyamatok csak az emberi viselkedés és gondolkodás megváltoztatásával állíthatók meg, s ebben a nevelésnek és az oktatásnak meghatározó szerepe van. A nevelés és az oktatás tartalmának modernizációja során olyan korszerű programokat és tevékenységformákat kellene bevezetnünk, amelyek képesek pozitív módon alakítani a tanulók saját magukhoz és környezetükhöz való viszonyát. A mai iskolának rendelkeznie kell azokkal az eszközökkel, melyekkel formálni tudja az új, fogyasztói társadalom és a média motorja által hajtott világban élő diákokat. A mesterfokú tanítás, a mesterfokú tanulás vitathatatlan előfeltétele: az oktatónak tisztában kell lennie azokkal az értékelő eljárásokkal, melyek megteremtik a tanulási kedvet, örömet (CSÍKSZENTMIHÁLYI 2004). A tanítási-tanulási folyamatban alappillérnek számít a tanári motiváció és a tanulók minél jobb megismerésének szándéka. A tanulók az új pedagógiai helyzetben – várhatóan – már nem kész ismereteket kapnak az oktatótól. A praktikus, alkalmazásképes, gyakorlatorientált tudást, a procedurális tudást a cselekvő (nem befogadó) iskolában szerezheti meg a diák. A tanulás nem magolás, hanem felfedezés, melynek során a tanár elsősorban nem tanít, hanem a tanulás feltételeit teremti meg. Meggyőződésünk, hogy nem tálcán kell kínálni a tudást, úgy is mondhatjuk: ne halat adjunk a gyermeknek, hanem tanítsuk meg halászni. Az új típusú nevelői magatartás teret enged a felfedezésnek, a gyermeki szabadságnak, az öntevékenységnek, a tanuló így felépíti önmagát, megkonstruálja személyiségét, mely nem kívülről irányított folyamat, inkább belső építkezés. Pedagógusként célunk a „self-made-man”, az önmagát megteremtő (gyermek) ember felneveléséhez a lehetőségek megadása a képesség- és készségfejlesztés révén. Immár elszállt a zárt tudás megszerzésének évszázados illúziója, a digitális pedagógiai térben új tudásra van szükség, mely a projektoktatás keretei között szerezhető meg leginkább (M. NÁDASI 2003).

A multikulturális nevelés, az együttnevelés gondolata kulcskérdés az oktatás és nevelés EU dimenziója szemszögéből (TORGYIK–KARLOVITZ 2006). Az oktatás tartalmi modernizációja megkívánja azoknak az ismereteknek, kompetenciáknak és viselkedésbeli jellemzőknek a megtanítását, amelyekre egy gyermeknek a harmadik évezredben szüksége van. Fontos, hogy már a kisiskolások is kellő ismeretekkel rendelkezzenek a globalizált világról, s képesek legyenek abban aktívan közreműködni. Ehhez megfelelő kommunikációs készség és a különbözőképpen gondolkodó emberekkel való együttműködés képessége szükséges. Az iskolai oktatás tartalmának és módszereinek elő kell segítenie

a modernizációs áramlatoknak megfelelő ismeretek, készségek és képességek fejlesztését. A kommunikációs készség mellett igen fontosak a gyors probléma-felismerési és döntési képességek, a konfliktusok kezeléséhez és elviseléséhez szükséges készségek és képességek, a kritikai gondolkodás képessége. Növekszik az olyan tulajdonságok fontossága is, mint a megbízhatóság és a minőségért érzett felelősség.

AZ ISKOLA FALAIN TÚL

Egy olyan világ, amely a piaci rendszer alapján működik, feltételez és eltűr bizonyos egyenlőtlenségeket, amelyek a tulajdonviszonyokra, a jövedelmek közötti különbségekre épülnek. A XXI. század elejére a legsúlyosabb globális problémák egyike a gyermekszegénység (SIMAI 2004). A XXI. század első évtizedében a világon élő gyermekeknek több mint egynegyede, a fejlődő országokban élőknek mintegy 40%-a abszolút nyomorban él. Eltartóik jövedelme napi egy dollárnál alacsonyabb. A megszületett csecsemők megközelítőleg 10%-a nem éri meg ötödik születésnapját. A fejlődő országokban a gyermekek csaknem egyötöde nem jár iskolába, s a beiratkozottak egynegyede néhány osztályt végez el csupán. Az 5–14 év közötti gyermekek egyötöde – mintegy 250 millió gyermek – végez rendszeres fizikai munkát ültetvényeken, gyárakban, többségüknek nincs családja, nem járnak iskolába, az utcán élnek. A gyermekkereskedelemben egy gyermek ára 300 dollártól 12 000 dollárig terjed. A rabszolgálatban élő és dolgozó gyermekek száma megközelíti a hatmilliót, kétmillió a gyermekprostituáltak száma. A gyermekek körében óriási méreteket öltő nyomor nehezíti minden más probléma megoldását.

A XXI. század nagy kihívásai között a gyermekek és a fiatalok jövője szempontjából rendkívül fontos kérdéssé vált a fejlődés ökológiai fenntarthatósága is. A fertőzött vizek és a szennyezett levegő nagymértékben károsítja a gyermekek és a fiatalok szervezetét. Erre vezethető vissza az allergiás megbetegedések terjedése is. Az eddig okozott károk következményeivel is együtt kell élnünk. Az egyik leglényegesebb probléma a világ édesvíz-készleteinek jelentős apadása. A kutatók szerint 2025-re a világ 8 milliárdra becsült népességének 35%-át vízhiány fenyegeti majd. Az egyik legfontosabb feladat a gyermekeket és fiatalokat különösen érintő környezeti veszélyek elhárítása. A gyermekek millióinak egészsége, élete van állandó veszélyben az ivóvíz hiánya, a levegő szennyezettsége, a hulladék felhalmozódása miatt.

A gyermekek jövője szempontjából rendkívül fontos kérdés, hogy milyen feltételek mellett valósítható meg a szolidaritás, a gyengék és elesettek támogatása. A másik fontos kérdéskör és feladat a fiatalok környezettudatos nevelése a családban, az óvodában és az iskolában.

KÖVETKEZTETÉSEK

A fejlett európai országok tapasztalatai arra intenek, hogy a gyorsan változó gazdasági környezetben csak azoknak az intézményeknek van esélyük a talpon maradásra, amelyek képesek megújítani nevelési-oktatási rendszerüket. Számos globális probléma kritikus helyzete új gondolkodásmódokat és új fejlődési modelleket kíván meg. Csakhogy a kérdések önmagukban nem serkentik azt a kreatív rálátást és gondolkodást, amelyre szükség lenne. A változó Európa összefüggésében lehetséges, hogy a különböző régiók és kultúrák között kicserélt különböző perspektívák és tapasztalatok képesek lesznek új perspektívákat és megoldásokat generálni régi és új problémákra, valamint ezzel egyidejűleg gazdagítani közös emberi tapasztalatunkat. Az idegen nyelvi kompetenciák kulcsfontosságúak a tapasztalatcserékhez és a közös gondolkodáshoz.

A közelmúlt eseményei azt mutatják, hogy hazánk még keresi helyét a határok nélküli Európában, a magyar iskola is keresi szerepét a korlátok nélküli, globális, multikulturális oktatásban. Az embereknek is meg kell találniuk helyüket ebben az új világban, hogy ne legyen többé gyűlölet, kirekesztés, agresszió. Az iskola szerepe ebben az alulról építkező nevelőmunkában rendkívül fontos (BURNETT 2007). Az interkulturális kompetenciák korai fejlesztése egyre fontosabb globalizált világunkban. A XXI. század globális kihívásai közül igen lényeges, hogy a fiataloknak egy globalizált világban kell élniük, amelyben ugyanakkor érvényesül egy másik tendencia is: a lokalizáció, a kis közösségek szerepének és jelentőségének növekedése. A globalizálódó világ a fiatalok számára sok lehetőséget, perspektívát és kapcsolatot ajánl, ugyanakkor igen erősen hatnak a gyermekekre és a fiatalokra a globalizáció veszélyei. A globális nevelés reményeink szerint hozzájárulhat ahhoz, hogy a XXI. században a világ elkerülje a XX. század szörnyű hibáit.

IRODALOM

- BILLÉDI Katalin 2008. Inkluzív nevelés – előítélet-mentes attitűd – tolerancia. *Educatio*, 7.
- BURNETT, Nicholas dir 2007. *Education for All by 2015. Will we make it?* Global Monitoring Report UNESCO, Paris
- CARVALHO da SILVA, Miguel cord. 2008. *Global Education Guidelines*, Lisbon, <http://www.coe.int/t/dg4/nscentre/GE/GE-Guidelines/GEguidelines-web.pdf>
- CSÍKSZENTMIHÁLYI Mihály 2004. Flow, Az áramlat, A tökéletes élmény pszichológiája. Akadémiai Kiadó, Budapest
- DELORS, Jacques 1997. *Oktatás – Rejtett kincs*. Budapest
- KÓRÓDI Mária szerk. 2007. *Remény a fennmaradásra*. Budapest
- KOVÁCS István Vilmos 2004. A lisszaboni folyamat és az oktatás. *Új Pedagógiai Szemle*, 7–8.
- M. NÁDASI Mária 2003. *Projektoktatás*. Budapest
- SIMAI Mihály 2004. *A XXI. század főbb kihívásai és a gyermekek jövője*. UNICEF MNB, Budapest. http://www.unicef.hu/simaicikk.jsp#_ftnref

- SIMON Gábor. *A magyar információs társadalom aktuális kérdései*, <http://tavmunkatanacs.bmik.hu/prezent/simongabor.ppt>
- SPRING, Joel 2008. *Globalization of Education. An Introduction*. Routledge, New York
- STERLING, Stephen–COOPER, Geoff 1992. *In Touch: Environmental Education for Europe*. A book based on the „Touch” Conferences of 1989 and 1990. World Wide Fund For Nature, Godalming
- TORGYIK Judit–KARLOVITZ János Tibor 2006. *Multikulturális nevelés*. Budapest
- VÁGÓ Irén. *Az LLL fogalmának értelmezési lehetőségei a közoktatásban*. Budapest

New Paradigms: Globalisation and Constructivism

A large part of the evolving definition of 21st-century globalization is the role of education. Globalization has made education more important than ever in human history. It is the best predictor of future well-being. Children growing up today are more likely than in any previous generation in history to live a life of working and networking, loving and camaraderie with others from different national, linguistic, religious, and racial backgrounds. Globalization engenders difference, or it is making difference ‘normal’. The relationship between localization and globalization in education¹ is dynamic and interactive. Localized globalization in education can create more values for local development if local creativity and adaptation can be induced in the process of operational and cultural change. It is hoped that the ideas raised in this essay can benefit the ongoing international efforts for globalization and localization in education for the future of our next generations in the new millennium.

Keywords: globalisation and localisation, cooperative learning, competency-based pedagogy, constructive education, life-long learning, affective intelligence, project pedagogy, education for sustainability/sustainability education, intercultural education, inclusion in education

---

¹ Joel Spring, *Globalization of Education. An Introduction* (New York: Routledge, 2008)